

**ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СКРИПАЛЯ У ВИМІРАХ
СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

У статті розглядається проблема творчого формування виконавської особистості скрипаля в контексті мистецько-персоналізованого підходу.

Ключові слова: виконавська особистість скрипаля, мистецько-персоналізований підхід.

В статье рассматривается проблема творческого формирования исполнительской личности скрипача в контексте художественно-персонализированного подхода.

Ключевые слова: исполнительская личность скрипача, художественно-персонализированный подход.

In context of present research musician 's person is considered in two hypostasis-as an individuality and personality. The main criterion, the main measure, which differs individuality from personality is a need, aspiring of the last one to internal self-culture for manifestation of creative musical-performing self-actualization. In this matter individuality and personality differ from each other because of various degree of professional self- consciousness, and as a result because of various measure of display of their musical gifting- direct self-display of individual qualities as an individuality and mediate-conscious self-display through mechanisms of self-consciousness –as a personality.

In this matter, under performing personalized personality we mean self- conscious artistic personality of violinist, which is capable of profound development of individual musical complexes through self-knowledge, self-evaluation and Self-Regulation in process of incipience professional practice.

Peculiarity of musical composition's interpretation depends on spiritual richness, strength and initiative of personal features of performer 's personality and afford artistic-personalized, subjective- labile character of forming of performing culture and her stability conceals in conventionality, scilicet in keeping to content attributes of style and content of musical composition, which is adequately reflected with appropriate means of instrumental and technical expression of musician. Such correlation of traditional, as content – stylistic features of musical composition and innovational, as pesonality-selfhood understanding of them by performer, in phenomenon of culture provides her continuity, dialogic, significance, peculiarity and creativity. Hence issues necessity of consideration of performing culture in interdependence, coadvancement of personal and professional culture of violinist.

Consequently, the forming process of artistic performing violinist 's personality in context of artistic-personalized angle determines as modeling self-performing and content-transforming processes, which predetermines socialization of musician's personal selfhood for further specification and development in higher levels of practice of musical-performing culture.

Keywords: performance individuality of violinist, skill-personal approach.

Постановка проблеми Поширення в освітньому просторі ідей формування людини культури, зумовлює потребу розробки теоретико-методичних засад становлення фахово-культурної особистості, що характеризується прагненням до досягнення професійної духовності, сутність якої полягає у поглибленому розвитку креативно-ціннісних виконавських властивостей досконалого володіння фаховою майстерністю [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що специфічність скрипкової методики, як і всієї музичної педагогіки, полягає у індивідуальній спрямованості формування професіоналізму. У зв'язку з цим для ефективного формування теоретико-

методичного підґрунтя виконавської культури скрипаля розробляється інноваційний **мистецько-персоналізований підхід**, який ґрунтується на провідних принципах акмеологічної артпедагогіки (А.Козир, О.Отіч, Г.Падалка), теоріях особистості і персоналізму (А.Бандура, Г.Костюк, К.Роджерс, Е.Фромм) та на сучасних інноваційних методиках навчання гри на скрипці (М.Берлянич, І.Назаров, П.Ролланд-Є.Айліф, Ш.Сузукі, О.Шульпяков).

Мета даної статті полягала у висвітленні педагогічної сутності інноваційного мистецько-персоналізованого підходу до формування творчої виконавської особистості скрипаля.

Виклад основного матеріалу дослідження... Зміст мистецько-персоналізованого підходу полягає у формуванні інтегральної особистості скрипаля як суб'єкта виконавської культури, якій притаманна спрямованість до *творчої виконавської самореалізації через внутрішнє самовдосконалення персональних диспозицій* [2]. *Персональними диспозиціями (домінантами) особистості* у площині скрипкового виконавства виступає комплекс музичних здібностей (слух, ритм, музична пам'ять – генетична структура) та комплекс соціально-індивідуально-психологічних особливостей музиканта (інтраіндивідуальна структура, соціоструктура), на ґрунті яких формується *персональний виконавський стиль виконавця-скрипаля*.

В контексті даного підходу внутрішнє самовдосконалення, поглиблення, збагачення виконавської індивідуальності скрипаля досягається шляхом інтеріоризації інтерсуб'єктивних зв'язків між: виконавцем і твором, виконавцем і композитором, виконавцем і слухачем що віддзеркалюється в інтрасуб'єктивній формі, на ґрунті чого формується *особистісно-значущий тип виконавської інтерпретації*. Все це складає музично-виконавську соціоструктуру, в якій формується *виконавсько-персоналізована особистість скрипаля*.

У контексті даного дослідження особистість музиканта розглядається у двох іпостасях (формовиявленнях) – як індивідуальність і як персональність. Основним критерієм, основною мірою, що відрізняє індивідуальну особистість від персональної є потреба, прагнення останньої до внутрішнього самовдосконалення для виявлення творчої музично-виконавської самоактуалізації. Таким чином, індивідуальність і персональність відрізняються різним ступенем професійної самоусвідомленості, а значить різною якістю та мірою вияву свого музичного обдарування – безпосереднє самовиявлення індивідуальних якостей як індивідуальність, та опосередковане – поглиблене через механізми самоусвідомлення – як персональність. Опосередкований рівень виявлення музичних здібностей в більшій мірі піддається аналізу, контролю та регуляції, що сприяє їх поглибленню, удосконаленню і, таким чином, збагаченню та розширенню музично-виконавського досвіду. Збагачення арсеналу художніх та технічних умінь і навичок скрипаля зумовлює формування оперативного-унікального, доцільно-творчого *персонально-виконавського (художнього та технічного) стилю скрипаля*.

Таким чином, під *виконавською персоналізованою особистістю* розуміємо самоусвідомлюючу творчу особистість скрипаля, що здатна до поглибленого розвитку індивідуальних музичних комплексів через самопізнання, самооцінювання та саморегуляцію в процесі становлення фахової діяльності [3].

Своєрідність інтерпретації музичного твору залежить від духовного багатства, сили та ініціативності індивідуальних рис особистості (персональних диспозицій) виконавця і надає *творчо-персоналізованого, суб'єктивно-лабільного характеру формування виконавської культури*, а її *стабільність* криється у традиційності, тобто дотриманості змістовної атрибутики стилю та змісту музичного твору, адекватно відображеної доцільними засобами інструментально-технічної виразності музиканта. Такий взаємозв'язок *традиційного*, як змістовно-стильових ознак музичного твору, *та інноваційного*, як персоналізовано-особистісного їх розуміння виконавцем, у феномені культури забезпечує її неперервність, діалогічність, значущість, своєрідність та творчість.

Враховуючи особливості музично-виконавського процесу, обґрунтованим вбачається розгляд формування виконавської культури скрипаля спираючись на **тривимірну модель**

розвитку персоналізовано фахової особистості як базисної структури даного процесу, яка охоплює такі виміри. Це інтраіндивідуальний вимір - визначення сили та якості музичного обдарування на ґрунті аналізу своєрідності, особливості перебігу та вияву всієї сукупності психічних пізнавальних процесів та емоційних властивостей (персональні диспозиції музиканта-виконавця); діяльнісний вимір, який розмежовується на: персоналізовано-діяльнісний – інтроспективний (внутрішньо-діяльнісний) вимір, механізмами якого є музично-виконавська рефлексія, музично-виконавська аксіологія, музично-виконавська регуляція); соціально-діяльнісний – екстраспективний вимір – зв'язок виконавця з соціумом, суб'єктами якого виступають - композитор, музичний твір, слухач, сцена, аудиторія, що взаємопов'язуються музично-виконавською комунікацією, особистісно-виконавським спілкуванням; та виконавсько-досвідний вимір (система акумуляції, ретрансляції і трансформації виконавських умінь та навичок), якому притаманні: 1) модифікація, трансформація професійної системи художніх та технічних стереотипів скрипаля; 2) спрямування професійних установок скрипаля на досягнення суб'єктивної виконавської творчості; 3) акумуляція та синтез значущих (ціннісних) власних та еталонних зразків технічної та художньої майстерності скрипаля для досягнення вершинних рівнів музично-виконавської культури та творчого рівня виконавської інтерпретації (виконавець-майстер, виконавець-творець), що в перспективі визначає персональний стиль музично-виконавської діяльності скрипаля.

Таким чином, на ґрунті даної моделі формується особистість, яка, через виявлення своїх індивідуальних, соціальних та професійних властивостей, персоналізує (надає своєрідного значення, значущості) перебіг когнітивних, ціннісних та регулятивних процесів. У свою чергу, ці процеси здатні змінювати, розвивати, удосконалювати персональні домінанти та фахові якості скрипаля.

Таким чином, процес формування творчої виконавської особистості скрипаля у контексті мистецько-персоналізованого підходу визначається як моделювання особистісно-виконавських та змістовно-трансформуючих процесів, що зумовлює соціалізацію персональної особистості музиканта для подальшої її конкретизації та розвитку на вищих рівнях діяльності музично-виконавської культури.

Література

1. Берлянчик М.М. Основы учения юного скрипача / Марк Моисеевич Берлянчик. – М.: Издательство Росс.Академии им. Гнесиных, 1993. – 199с.
2. В.В.Рибалка. Аксіологічні основи культури особистості / Валентин Васильович Рибалка. – Чернівці: Технодрук, 2009. – 228с.
3. Рудницька О.П. Психолого-педагогічні проблеми загальної та мистецької освіти / О.П.Рудницька // Мистецтво у розвитку особистості: [Монографія / за ред. Н.Г.Ничкало]. – Чернівці: «Зелена Буковина», 2006. – С.36-55.

УДК 378.015.31:78.071.2

Багрій Т.Є.

ПЕДАГОГІЧНИЙ АРТИСТИЗМ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК У КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МУЗИКАНТА-ПЕДАГОГА

У статті розглядається проблема професійної підготовки музиканта-педагога. Подано визначення дослідників на поняття “артистизм”, виявляються особливості педагогічного артистизму та визначаються спільні риси творчої діяльності диригента та актора. Обґрунтовано важливість вироблення артистичних умінь на заняттях диригування та хорового класу, вказано шляхи формування педагогічного артистизму. Визначено, що образна уява є одним з головних складників формування акторської майстерності диригента-хормейстера.